

Μπορεί όλα τα ποτάμια να χύνονται στην ανοιχτή θάλασσα και, κατ' επέκταση, στον ωκεανό, ο αρχέγονος θεός, όμως, ο Ωκεανός είναι αυτός που τα τροφοδοτεί. Λίμνες και ποτάμια δέχονται το νερό από τα σύννεφα με τη μορφή της βροχής. Τα σύννεφα δεν είναι τίποτε άλλο από μεταφορείς νερού, που το φορτώνουν από μια τεράστια δεξαμενή στον ορίζοντα. Αυτή η δεξαμενή ποτέ δεν αδειάζει, καθώς ο Ωκεανός φροντίζει να την κρατά συνεχώς γεμάτη. Αυτό πετυχαίνεται, επειδή η Γη είναι επίπεδη, οπότε το νερό της θάλασσας βρίσκει τρόπο να εισχωρήσει στη δεξαμενή, καθώς ορίζοντας και ωκεανός βρίσκονται στο ίδιο ύψος.

Ο Ωκεανός ήταν ο πρώτος που γεννήθηκε από την ένωση Ουρανού και Γης. Πρώτος από τους Τιτάνες και ουσιαστικά ζωοδότης του πλανήτη. Πολλοί παλαιότεροι μύθοι τον αναφέρουν ως πατέρα όλων των άλλων θεών. Πρώτη που γεννήθηκε από την ένωση Ουρανού και Γης είναι η Τιτανίδα Τηθή, η αδελφή αλλά και το θηλυκό αντίστοιχο του Ωκεανού και η νόμιμη γυναίκα του. Πηγή ζωής το νερό, φυσικό ήταν να θεωρηθεί ότι προϋπήρξε των όντων, θεών και θνητών. Όταν ο Ωκεανός ενώθηκε με την Τηθή, έδωσε στον κόσμο 6.000 απογόνους: Τους τρεις χιλιάδες ποταμούς και τις 3.000 Ωκεανίδες , τις νύμφες που προσέχουν τις πηγές.

Άλλωστε, ο Ωκεανός, για τους αρχαίους, δεν είναι παρά ο μεγάλος ποταμός που πλημμυρίζει όλο τον πλανήτη και τροφοδοτεί με νερό τα ποτάμια.

Ωκεανός, Πόντος, Νηρέας, Ποσειδώνας, είναι οι διαδοχικές φάσεις, μέσα από τις οποίες συντηρήθηκε ο θείος προορισμός των νερών να κρατήσουν τη ζωή για πάντα. Ο Πόντος ήταν ένα από τα παιδιά της Γης που γεννήθηκαν «χωρίς ερωτικό πόθο», χωρίς την μεσολάβηση αρσενικού. Έγινε σύζυγός της, όταν ο Ουρανός ακρωτηριάστηκε από τον Κρόνο, ανατράπηκε και παραμερίστηκε. Πόντος και Γη απέκτησαν πέντε παιδιά. Ήταν ο Νηρέας, ο Θαύμαντας, η Ευρυβία, ο Φόρκυς και η Κητώ. Ο Νηρέας έγινε κυρίαρχος της θάλασσας. Πριν από αυτόν, κυρίαρχος ήταν ο Βριάρεος, Αιγαίωνας για την περίσταση.

Αιγαίωνας, ο θεός της τρικυμίας

Παιδιά του Ουρανού και της Γης ήταν και οι Εκατόγχειρες, οι Κόττος, Βριάρεος και Γύγης, τα τέρατα με τα πενήντα κεφάλια και τα εκατό χέρια. Ο Όμηρος εξηγεί στην Ιλιάδα (Α 403) ότι Βριάρεος ήταν το όνομα που οι θεοί έδιναν στον Εκατόγχειρα (σημαίνει «στιβαρός»). Οι άνθρωποι τον έλεγαν Αιγαίωνα. Ήταν η προσωποποίηση της τρικυμίας, όπως τα αδέρφια του αποτελούσαν την προσωποποίηση των άγριων φυσικών φαινομένων (σεισμών κ.λπ.).

Και οι τρεις βοήθησαν καθοριστικά τον Δία να νικήσει τους Τιτάνες αλλά ο Βριάρεος τιμήθηκε ιδιαίτερα από τον αρχηγό των θεών που, κατά τον Ησίοδο, τον έκανε γαμπρό του δίνοντάς του σύζυγο την Κυμοπόλεια, κόρη του αδελφού του, Ποσειδώνα.

Ειδικά ο Βριάρεος αποδείχτηκε πιστός σύμμαχος του Δία. Όταν, με προτροπή της Ήρας, οι θεοί του Ολύμπου επαναστάτησαν εναντίον του, η Νηρηίδα Θέτιδα σ' αυτόν προσέφυγε. Ο Βριάρεος (ή Αιγαίωνας) έσπευσε στον Όλυμπο και στάθηκε δίπλα στον Δία. Η κίνησή του αυτή ήταν αρκετή για να κατασταλεί η εξέγερση.

Σύμφωνα με ορισμένους, ως θεό της θάλασσας, οι αρχαίοι τον φαντάζονταν με εκατό χέρια κατά το πρότυπο του θαλάσσιου πολύποδα. Όπως και το όνομά του δηλώνει, κατοικούσε στο Αιγαίο πέλαγος.

Ο Νηρέας και οι Νηρηίδες

Τον Αιγαίωνα, προσωποποίηση της τρικυμίας, διαδέχτηκε στο βασίλειο των ωκεανών ο Νηρέας, πρώτος γιος του Πόντου και της Γης, ο πιο αγαθός από τους θεούς των νερών, η καλή όψη της θάλασσας. Τον είπαν γέροντα, έναν από τους τρεις «Γέροντες της θάλασσας» (ο Φόρκυς και ο Πρωτέας οι άλλοι δύο). Λέει γι' αυτόν ο Ησίοδος: «Ψέμα δεν αγγίζει και ό,τι πει, είναι αλήθεια». Κι εξηγεί ότι τον λένε Γέροντα, επειδή είναι μαλακός κι αξίζει του καθενός την εμπιστοσύνη. Κι ακόμα, είναι απόλυτα δίκαιος και γεμάτος αγαθότητα.

Κατά τον Πausανία, ο Νηρέας λατρευόταν στο Γύθειο ως Γέροντας, εξαιτίας των ρυτίδων του, το ελαφρό ρυτίδιασμα που κάνει η θάλασσα, όταν είναι ήρεμη.

Αρχικά, ο Νηρέας συνδεόταν μόνο με τον βυθό αλλά αργότερα η κυριαρχία του απλώθηκε σε όλη την θάλασσα. Τον παρουσίαζαν με σώμα ψαριού από το οποίο ξεπρόβαλλε λύκος, τράγος ή φίδι. Σε αέτωμα της Ακρόπολης της Αθήνας, τον παρέστησαν τριπρόσωπο. Είχε την ικανότητα να παίρνει όποια μορφή ήθελε κι όταν κάποια στιγμή βρέθηκε αντιμέτωπος με τον Ηρακλή, μεταμορφώθηκε σε φίδι. Δεν τον ωφέλησε καθώς νικήθηκε, μια και ο ημίθεος είχε σύμμαχο την θεά της Τύχης. Η ήττα του όμως μόνη συνέπεια είχε να απαντήσει στις απορίες του Ηρακλή.

Ο Νηρέας παντρεύτηκε την Ωκεανίδα Δωρίδα και μαζί της απέκτησε πενήντα (51 κατά τον Ησίοδο) κόρες, τις Νηρηίδες, όλες λυγερόκορμες, όμορφες και καλοπροαίρετες «σαν χορός κοριτσιών», με κορυφαία του χορού την Θέτιδα, γύρω από την οποία συνήθως κινούνται οι άλλες. Χαίρονται να κόβουν βόλτες στις θάλασσες, καβάλα σε μυθικά όντα ή τρίτωνες. Ο Όμηρος, δηλώνοντας ότι δεν εξαντλεί τον κατάλογο, κατονομάζει 34 (των 21 τα ονόματα συμπίπτουν με αυτά που παραθέτει ο Ησίοδος). Ο Απολλόδωρος 45. Των 34 τα ονόματα συμπίπτουν με αυτά του Ησίοδου. Από των υπολοίπων, κάποια συμπίπτουν με αυτά που παραθέτει ο Όμηρος, κάποια όχι. Με όλα αυτά, οι Νηρηίδες ξεπερνούν κατά πολύ τις πενήντα, αν και δεν είναι λίγοι όσοι παρατηρούν ότι στους διάφορους καταλόγους έχουν περιληφθεί και ονόματα νυμφών εκτός θαλασσών (π.χ. η Ωρείθια των βουνών στον Όμηρο, η Καλυψώ στον Απολλόδωρο).

(τελευταία επεξεργασία, 13 Οκτωβρίου 2020)